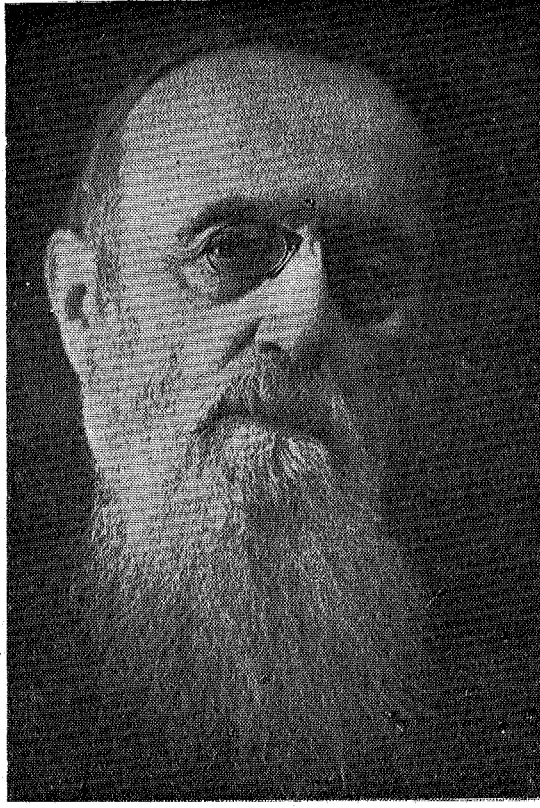

A. LACROIX

Jeolojik ilimlerle meşgul olan bir kimsenin bu ismi duymamış olmasına imkân yoktur. Tereddütsüz, **dâhi** diyebileceğimiz bu **fran-**
sz bilgini klâsik mineraloji ve petragrafinita en esasü, bir mümes-
sili idi. Onu 16 Mart 1948 de maalesef kaybetmiş bulunuyoruz,

A. Lacroix 1868 te **Mâcon'da** doğmuştur- Ailesi oranın "eski
bir ailesi olup bilhassa hekim ve eczacılardan mürekkepti. Küçük
Laci-oix'yi da eczacılık tahsili yapmak üzere 1888 te Paris'e yolla*

dılar- Lacroix 1887 de Ecole de Pharmacie'yi bitirdiyse de »küçük lüğündenberi minerallere karşı duyduğu ilgi ve Paris'teki ikameti esnasında Muséum National d'Histoire Naturelle'de Alfred des Cloizeaux, Collège de France'ta Ferdinand Fouqué ve müstakbel "Inspecteur général des mines, organisateur du Service de la carte géologique de France" Auguste Michel - Levy gibi Mineraloji ve Petrografinin üç mühim siması ile tanışması, kendisinin eczacılık mesleğini icra etmeyip tamamen mineraloji ile meşgul olmasına sebebiyet verdi. Bu bilginler de hiç şüphesiz, Mâcon'lu küçük eczacının Mineralojiye olan büyük ilgi ve kabiliyetini müşahade etmiş olacaklar ki, onu meslekleri için kazanmaktan geri kalmadılar.

Lacroix İngiltere adaları ile İskandinavya'da pek faydalı tetkik seyahatleri yaptıktan sonra Collège de France'ta Fouqué'nin yanında asistan oldu. Bir ara, İtalya ve Amerika'ya da gitti, 1889 senesinde Lacroix Pirofcsengnaısları ve Skapolit taşları üzerinde kıymetli eserlerini bitirerek Docteur es sciences unvanını aldı ve akabinde, kendisine ölümüne kadar hakikî bir hayat arkadaşlığı eden, ona çalışmalarında daima yardımcı olan, tetkik seyahatlerinde onu hiç yalnız bırakmayan kıymetli hocasının kızı Catherine Fouqué ile evlendi Henüz 30 yaşında iken hocası des Gloizeaux'ın yerine Profesör t-junı edfidi, 43 sene büyük başarı ile muhafaza ettiği bu mevkiden 1936 da istifa ederek ayrıldı. Burada kaldığı müddet zarfında müzenin mineraloji kısmı fevkalâde genişledi, mineral koleksiyonlarının tasnifi değişti ve dünyada bir tane denilebilecek bir petrografi koleksiyonu meydana getirildi.

Lacroix 1904 te Académie des Sciences de l'Institut de France'a girdi ve 1914 de buranın fiziksel ilümferinin daimî sekreterliğine seçilerek bu mes'uliyetfi vazifeyi ölümüne kadar Ma etti.

Her iki vazifesindeki çalışmalarını arada bir sekteye uğratan sebepler, Avrupa'nın muhtelif memleketlerine, Türkiye'ye Martinik, Madagaskar, Yeni Gine, Sudan, Amerika ve Doğu Asya'ya yaptığı müteaddit tetkik seyahatleridir.

Bu 'büyük ilim adamına şerefli hayatı boyunca tevdi edilen il-mî ve akademik nişaneler de bittabi mebzuldür, 60 tan fazla Üniversite, Akademi ve Dini Cemiyet ona Dr, Hon. Causa unvanını vermiştir, yahut honorer veya korespondan üyeliklerine seçilmiştir.

Lacroix'ın eserleri burada anlatılmakla bitirilemez. Mesaile-

İninin adedi 700 den fazla olup, mineraloji ve petrografinin muhtelif şubelerine ve bu üimlerin, tarihçelerine aittir; Bunlar amsanda müteaddit kitaplar da vardır, Bu vaziyette büyük âlîmin faaliyet salı asından burada ancak kısmen bahsedebiliriz, L&eroix'nin evvelâ I zikr edilmesi icabeden eserleri şüphesiz 1898 - 1918 senelerinde in-üşa r eden 5 ciltlik "Minéralogie de la France et de ses colonies" ile L922 - 1923 te çıkan "Minéralogie de Madagascar" dar. Bu eserlerde I o zamana kadar diğer bilginlerin mineraller hakkında yapmış olduk* Dan çalışmalar ibr araya toplanmış, bunlara çeşitli yeni müşahede-ler ilâve edilmiş, böylece her mineralin karakteristikleri mükemmel bir şekilde anlatılmıştır. Diğer büyük eserleri Montagne Pelée'nin indifai, volkanik taşların anklavları, Pireneîlerin granit kontakt-ları, Pirene'leriji] enüptif taşları, Los adalarının alkalmiyenitleri, Ti-bet'in volkanik taşları, Habeşistan yüksek yaylasının volkanik taş-? lan, Gine sahilinin Lateritleri, Réunion adasının volkanı, Hindicini" iin erüptif taşlara, Sahrayı. Kebirin fulguriitleri, Yeni Kaledonya'nım gLauköfan taşlam ve peridotitleri, Madagaskar'ın flogopit yatakları v. s. hakkındadır. Büyük ve küçük birçok mesaisi de Büyük Okya-nus adalarının genç volkanik taşların incelenmesine aittir, Lac-roix'dan evvel oradaki taşların münhasıran bazalt lâvları olduğu sanılıyor, bkmetice plajioloklaşlı taşlara "pazifiseh." deniUyordu. Hal-buki "Lacroix'nin Tahiti taşlaa-ını esaslı incelemesi neticesi bunlarda üodiumlu mineralleriü mevcudiyeti meydana çıkmış (1910), daha sonra başka "bilginler de diğer adalardan toplanmâf materyelde ay-nı şeyi tesbit etmişler, böylece tabiatın insanların sandığı kadar'ba-sit olmadığa hakikati bir kere daha kendini beli, etmiştir.

Genç volkanik taşlara' ve genel olarak vol'kanizmaya olan İgisi Laoroix'yi Avrupa'nın klâsik volkanik sahalarında da çalışmaya sevketmiştir. "Plateau central" hakkında 'müteaddit küçük mes-aüe-rii vardır, italya'ma volkanife taşlaram da tetkik etmiş, ilk olarak Vesüv'deki lavlara ikiye ayırmağa muvaffak olmuştur. Buradaki in-celemeleri neticesi "hétéromorphe" ve "autopneumatolyse" tâbirleri nîn ilk olarak çok sevdiği ilminin terminolojisine sokmuştur.

Petrografiye kesin bir şekilde eh fazla taş definisyonu kazandı-ran 5 bilginden Lacroix başta gelir :

Lacroix (90), Rogenbusch (77), BrÖgger (75), Johannsen (70> ve Washington (31) kesin definisyon veraniflerdir.

Lacroix'nın kesim olmayı ne kadar sevdiği bilûmum mesailerinde kimya tahlillerine atfettiği önemden de anlaşılabilir. Analizlerini yalnız tam emniyeti olduğu kimselere yaptırır, yeni analiz metodları çıktıkça *bir* çok eski tahlilleri yeniden yaptırarak eskilerini tashih ederdi. Diğer bazı petrograflardan aksine, kimyasal terkinin bir taş için en önemli özellik olduğunu, bunun taşları birbiriyle kıyaslamak için esas teşkil ettiğini, " çok kere bir taşın isimlendirilmesi için kimya analizini elzem olduğunu müdrikti. Kendi petrografi sistematüğinde Ameriikahların CIPW parametrelerini kullanırdı; bunun için de kimya tahlili esastır. Kurmuş olduğu sistematikte bir kaç eltilik bir "Traité de Pétrographie" yayınlamay tasarlamış, bunun büyük kısmını yazmış olmakla beraber maalesef sonunu getirmeğe ömrü vefa etmemiştir. Kendisinin son demlerinde "ilmî mirasam" diye bahsettiği 'bu pek kıymetli eserinin Fransız meslektaştan tarafından yayınlanacağı muhakkaktır. Lacroix gibi, hiçbir petrografa nasip olmamış bir şekilde muhtelif kıt'olarm erüptif taşlarını incelemiş bir üstadın "Traité" sinin intişarı hiç şüphesiz petrografi için muazzam bir kazanç olacak, bütün meslekdaşları fazlasiyle sevindirecektir.

Lacroix meteoritlerle de meşgul ölmüş, Muséum National'de eşsiz bir kolleksiyon hazırlamış, bunlar hakkında birçok mesailer yayınlamıştır. Öldükten sonra çalışma odasında meteoritler hakkında da kalın bir manüskri bulunmuştur. Her halde bu eseri için olacak kendisi, Türkiye'de -meteorit bulunup bulunmadığına Jeoloji Kurumundan sormuş, cevap vereceğimiz sırada hayata gözlerini kapadığını okumuştuk. Vasiyeti gereğince cenazesinde merasim yapılmamıştır, zira onun istediği "mes'lekdaş, talebe ve dostlarının hatıralarında ona 'küçük bir yer ayırmalarıdır ; bu ise çalışma ve normal hayata sekte vermeksizin de yapılmaları." Onu her tanıyanın bu son arzusunu yerine getireceğine şüphe yoktur.

Aralık 1949

Orhan BAYRAMGİL